

מגילת יום העצמאות

מגילת יום ירושלים

**יש לקוראן בין תפילת מנחה לתפילת ערבית בבית הכנסת
ומי שלא הספיק אז, יקרא אותן בבית בעת הסעודה**

**הרב שמואל דוד
הרב הראשי לעפולה**

מגילת יום העצמאות

מגילת יום ירושלים

הרב שמואל דוד

אייר התשע"א | עפולה

מהדורה פנימית

לשאלות הארות והערות davidshmuel@walla.com

מגילת יום העצמאות

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שבכל הלילות אנו מתפללים תפילת ערבית רגילה, הלילה הזה תפילת ערבית היא חגיגה.

שבכל הלילות אין אנחנו קוראים מגילה, הלילה הזה אנו קוראים את מגילת העצמאות.

שבכל הלילות אנו לבושים בבגדים רגילים, הלילה הזה כולנו במלבושי מועדים וחגים.

גולים היינו מארצנו כאלפיים שנה, ופזורים בכל ארצות תבל. ויוציאנו ה' א-להינו משם, ויביאנו חזרה לארצנו, ארץ ציון וירושלים,

ויתן לנו את הארץ הזאת, ארץ זבת חלב ודבש.

ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו מן הגלות בשנת התשח, הרי ספק אם

אנו ובנינו היינו נשארים בחיים.

על כן מצווים אנו לספר היום, בזמן הזה, ימי אתחלתא דגאולה ופעמי משיח את ניסי ה' הנפלאים.

ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים וזוכרים את פרטי הפרטים של מה שעבר עלינו,

מצוה עלינו לספר לדורות הבאים על הקושי והגנות שבגלות, ועל ניסי מלחמת העצמאות. וכל המרבה לספר ולשבח ולהלל את ה' – הרי זה משובח.

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא,

שהקדוש ברוך הוא חישב את הקץ, שנאמר: ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו

לבוא. ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, ובשואה הנוראה הצליחו הנאצים ועוזריהם להשמיד שליש מעמנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו וגואלנו, ונתן פליטה לשארנו, ובנה לנו את מדינתנו, את גאון יעקב אשר אהב סלה.

שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך, ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו, כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו.

צא ולמד מה בקש היטלר האגגי לעשות לעם ישראל, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, והיטלר ביקש לעקור את הכל.

ונצעק אל ה' א-להי אבותינו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו, ויביאנו אל המקום הזה, אל ארץ ישראל, ויתן לנו את מדינתנו,

ביד חזקה ובזרוע נטויה, ובמורא גדול, ובאותות ובמופתים.

מפני חטאינו גלינו מארצנו, ונתרחקנו מעל אדמתנו, וצרות רעות ורבות סבבנו.

ולא היתה לנו מדינה, ולא היה לנו צבא שישמרו ויגנו עלינו.

עד אחרון הגדיל- השואה הנוראה על מימדיה וזוועותיה שניחתה על ראשנו.

ולא היה לנו פה להשיב, ולא מצח להרים ראש.

עם זאת בכל דורות הגלות היו עליות לארץ ישראל של יחידים וקבוצות.

אולם סך כל היהודים בארץ עד לפני כמאה ועשרים שנה

לא עלה על חמישה עשר אלף
(15000) נפש.

אז, בחסדי ה' ובתזמון יוצא מן
הכלל, ללא תאום מוקדם,
החלה התעוררות גדולה
מכיוונים שונים:

זרוע רוחנית – רעיונית: על ידי
הרבנים צבי קאלישר ואליהו
גוטמאכר (על שמם הקיבוצים:
טירת צבי ושדה אליהו בעמק
בית שאן) והרב שמואל
מוהליבר (על שמו קיבוץ גן
שמואל שעל יד חדרה).

זרוע כספית – השפעתית: על
ידי סר משה מונטיפיורי
מאנגליה, והברון אדמונד דה
רוטשילד מצרפת, שזכה אף
לתארים: "הנדיב הידוע" וכן
"אבי היישוב".

זרוע מדינית: סרן אלפרד
דרייפוס קצין בצבא צרפת
הואשם שלא כדין בבגידה.
אחרי שנים הוא זכה למשפט
חוזר, לטיהור שמו בהכרזה
שהוא חף מפשע. אולם
למשפטו הראשון היה עד

עיתונאי בשם תיאודור הרצל
ששמע את ההסתה
והסיסמאות האנטישמיות,
והבין את ההכרח שבהקמת
מדינה יהודית, והתמסר לכך.
ואכן ד"ר בנימין זאב
(תיאודור) הרצל הקים את
התנועה הציונית, שמכוחה
קמה הקרן הקיימת לישראל
שעסקה בגאולת אדמות
בארץ.

זרוע התישבותית: אגודת
חובבי ציון, ותנועת ביל"ו (בית
יעקב לכו ונלכה) שמכוחן
נוסדו גרעיני התיישבות
חקלאית בארץ, והוקמו
המושבות הראשונות: פתח
תקוה, ראשון לציון, גדרה,
זכרון יעקב, ראש פנה ועוד.
וכן עליית יהודי תימן בשנת
תרמב, עליה שנקראה בפיהם:
"אעלה" בתמר".

עד למלחמת העולם השניה
היו חמישה גלי עליה גדולים,
כך שעם פרוץ מלחמת העולם
השניה כבר היו בארץ כ-

שלוש מאות וארבעים אלף
(340000) יהודים, ומספר
היישובים – מאה ושמונים
(180).

התיישבות יהודית חדשה זו,
עם העשייה המדינית הם
שהניעו את גלגלי ההיסטוריה,
על פי הכוונתו של קורא
הדורות מראש.

**כנגד ארבעה בנים דברה
תורה:**

חכם מה הוא אומר? מה
העדות והחוקים והמשפטים
אשר ציוה ה' א-להינו אתכם?
אף אתה אמור לו: שלא
להתענות, ושלא לומר תחנון,
ולומר הלל בברכה, ולספר
בניסים הגדולים שארעו בעת
תקומת ישראל.

רשע מה הוא אומר? מה
העבודה הזאת לכם?

אף אתה הקהה את שיניו
ואמור לו: החתם סופר פסק כי
המצוה לעשות יום טוב ביום

שנגאלנו מצרות, זו מצוה מן
התורה.

תם מה הוא אומר? מה זאת?

ואמרת אליו: נביאים שביניהם
תיקנו להם לישראל, שכל
צרה וצרה שלא תבוא עליהם,
לכשנגאלים הימנה, אומרים
הלל על גאולתם ועל פדות
נפשם.

ושאינו יודע לשאול, שפוחד
מן הקיצוניים, את פתח לו
שנאמר: רצה הקדוש ברוך
הוא לעשות חזקיה המלך-
משיח, וסנחריב גוג ומגוג.
אמרה מידת הדין לפני הקדוש
ברוך הוא: זה שלא אמר שירה
לפניך תעשהו משיח?

**על כן מצוה עלינו לספר את
מעשי ה' ונפלאותיו בבנין
ציון וירושלים.**

ואם תאמר יספר בנסים מבעוד
יום?

יש לומר: מבעוד יום זהו יום
הזיכרון לחללי צה"ל, ביום זה
אנו מרכינים ראש, ואנו

זוכרים את הקרבנות שהקריב עם ישראל במלחמות ובתנועות המרד שהתייצבו לימין המחתרות.

על כן אין להתחיל בחגיגות יום העצמאות, אלא רק בסיום יום הזיכרון.

בזמן שהחלה ההתעוררות הגדולה אצל היהודים לשוב לארץ ציון וירושלים, פרצה מלחמת העולם הראשונה שבסופה כבשה אנגליה את ארץ ישראל מידי התורכים.

תוך כדי המלחמה, מנהיג ציוני צעיר וד"ר לכימיה – חיים ויצמן – גילה בחסדי ה' תגלית בעלת חשיבות רבה לאנגליה. כשנשאל לשכר שהוא מבקש בעד שירותו, השיב ויצמן כי הוא מבקש עזרה בהשבת עמו הנודד לארצו. כך קידם את הצהרת בלפור. הלורד בלפור היה שר החוץ בממשלת בריטניה, ובשנת 1917 הוא הצהיר כי ממשלת הוד מלכותו רואה

בעין יפה הקמת בית לאומי ליהודים בארץ ישראל. כעזרה ביישום הכרזה זו התמנה עם תום המלחמה, סר הרברט סמואל היהודי לנציב העליון הבריטי בארץ ישראל.

הדבר עורר את קנאתם ושנאתם של הערבים, והם החלו במהומות דמים שהמפורסמות שבהן היו מאורעות תרפ"א, תרפ"ב, תרפ"ג, תרפ"ד (1921, 1929, 1936–1939). בעקבות כך נבהלו הבריטים, חזרו בהם מהבטחתם לד"ר ויצמן, ועם פרוץ מלחמת העולם השנייה פרסמה ממשלת בריטניה תקנות חדשות שנודעו בשם "הספר הלבן", על שם הצבע הלבן של העטיפה שלו (למעשה היו שלושה קובצי תקנות – שלושה ספרים לבנים) תקנות שאסרו רכישת קרקעות בארץ על ידי יהודים, ואסרו את העליה לארץ. הבריטים אף עצרו ספינות

מעפילים ושלחו אותן חזרה
לאירופה הבוערת, או למחנה
מעצר בקפריסין.

המתיישבים היהודים
התקוממו, ואף מצאו דרכים
לעקוף את התקנות, עודדו
ספינות מעפילים להגיע לארץ
בהחבא, הוקם "המוסד לעליה
ב" שעסק בהברחת יהודים
לארץ, ואף אגרו נשק לצורך
המלחמה בערבים. כמו כן
הוקמו 52 יישובים בשיטת
"חומה ומגדל" יישובים
שהוקמו בין לילה בידי מאות
מתנדבים, שקבעו עובדות
בשטח, וכך אי אפשר היה
לפנותם.

אמנם הבריטים נהגו בנחישות
ובאכזריות. ידועה ביותר
"השבת השחורה" בה נאסרו
ברחבי הארץ למעלה
מאלפיים איש מראשי היישוב,
נערכו חיפושים אחר מחבואי
נשק, ועוד. אולם שלוש
המחתרות: ההגנה, האצ"ל
והלח"י ניהלו גם את המאבק

נגד הערבים וגם את המאבק
בבריטים והביאו אותם
להחלטה ולהסכמה הסופית
לזרז את יציאתם מן הארץ.

בחסדי ה' כי לא תמנו, האו"ם
מינה ועדה מיוחדת – ועדת
פיל – לחקור את המצב
ולהציע פתרון. ואכן ב-29
לנובמבר 1947 הוחלט באו"ם
לחלק את הארץ, לשתי
מדינות ערבית ויהודית. אף
שהמדינה היהודית היתה
אמורה לקום על פי החלטה זו
על שטח קטן של ארץ ישראל,
התקבלה ההחלטה על ידי
היישוב היהודי בארץ בכאב,
אך בשמחה ובריקודים. אולם
הערבים הגיבו בזעם
ובמאורעות דמים. מאורעות
אלה היו בעלי שלושה
מאפיינים:

לחימה בערים המעורבות
כדוגמת ירושלים, חיפה ועכו.

לחימה ביישובים יהודיים
מבודדים כגון גוש עציון ובן
שמן.

הפרעה בצירי התנועה, ומניעת מעבר בני אדם, מזון ותרופות ליישובים היהודיים. הידועה ביותר היא חסימת הדרך לירושלים.

הבריטים הערמומיים סייעו להם בכך שאסרו על היהודים להחזיק נשק, ואסרו על התארגנות צבאית יהודית.

אולם בחסדי ה' הגיע גם הרגע הגדול – יציאת הצבא הבריטי מן הארץ.

כל שלא אמר שלושה דברים אלו ביום העצמאות, לא יצא ידי חובה, ואלו הם: גלות, מדינת ישראל ויום העצמאות.

גלות על שום מה? על שום אלף ותשע מאות (1900) שנה שהיינו פזורים בכל האומות, מדינת ישראל על שום מה? על שם המדינה שה' הקים ובנה לנו בשנת התשח.

ויום העצמאות על שום מה? על יום אחד בשנה שאנו מקדישים אותו להודות לה' על גאולתנו ועל פדות נפשנו.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא היה כאן בשנת תשח, ניצל מן הגלות, וזכה לבנות ולהיבנות במדינה.

בשבת, ה-15 במאי 1948 עזבו אחרוני הבריטים את הארץ. היה ברור כי חמש מדינות ערביות (מצרים, ירדן, סוריה, עירק ולבנון) ישלחו צבאות סדירים מאומנים ומצוידים היטב בנשק, שריון, ארטילריה, כוחות ים ואוויר על מנת לכבוש את הארץ, וזאת בנוסף לכנופיות הערבים שבארץ, ו"לצבא ההצלה" של קאוקזי. מול אלה היתה בצד היהודים התארגנות מהירה של לוחמים, רבים מהם פליטי שואה, ללא הכשרה. לא צבא מסודר, לא מטכ"ל, ללא מפות, ללא תורות לחימה,

להלן נוסח מגילת העצמאות
בקיצור:

"בארץ ישראל קם העם
היהודי, בה עוצבה דמותו
הרוחנית, הדתית והמדינית,
בה חי חיי קוממיות ממלכתית,
בה יצר נכסי תרבות לאומיים
וכלל אנושיים, והוריש לעולם
כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו
בכוח הזרוע, שמר לה אמונים
בכל ארצות פזוריו, ולא חדל
מתפילה ומתקוה לשוב
לארצו, ולחדש בתוכה את
חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי
זה, חתרו היהודים בכל דור
לשוב ולהיאחו במולדתם
העתיקה, ובדורות האחרונים
שבו לארצם בהמונים,
וחלוצים, מעפילים ומגינים
הפריחו נשמות, החיו השפה
העברית, בנו כפרים וערים,
והקימו יישוב גדל והולך...
זכות העם היהודי לתקומה
לאומית בארצו... אושרה

ללא ניסיון וללא תיאום, אבל
עם נחישות ורוח לחימה. האם
יש טעם להכריז על עצמאות
שאין לה סיכוי? על מדינה
יהודית שלא תאריך ימים?

רוב אנשי הביטחון
והפוליטיקאים פקפקו מאד
ביכולת של היהודים להחזיק
מעמד, ובתבונה של הכרזת
מדינה במצב זה. אבל רוח ה'
הניעה את בן גוריון לכנס את
חבריו למועצת העם, ולהכריז
על הקמת מדינה. הכרזה זו
שהיתה צריכה להתבצע בעת
הפלגת הספינה הבריטית
האחרונה, הוקדמה מפאת
קדושת השבת, ליום ששי ה'
באייר התש"ח (14 למאי 1948)
בשעות אחר הצהריים.

נעלמות מעמנו דרכי ההשגחה
העליונה, רק לאחר מעשה
אנו רואים את גדולת היד
העליונה הנעלמה שמנחה
ומוליכה ומובילה את
ההיסטוריה אל תכליתה.

במנדט מטעם חבר הלאומים,
אשר נתן תוקף בין לאומי
לקשר ההיסטורי שבין העם
היהודי לבין ארץ ישראל,
ולזכות העם היהודי להקים
מחדש את ביתו הלאומי...

לפיכך נתכנסנו, אנו חברי
מועצת העם, נציגי היישוב
העברי והתנועה הציונית...
אנו מכריזים בזאת על הקמת
מדינה יהודית בארץ ישראל,
היא ארץ ישראל...

מדינת ישראל תהיה פתוחה
לעליה יהודית ולקיבוץ
גלויות. תשקוד על פיתוח
הארץ לטובת כל תושביה.
תהא מושתת על יסודות
החרות, הצדק והשלום לאור
חזונם של נביאי ישראל.
תקיים שוויון זכויות חברתי
ומדיני גמור לכל אזרחיה...

מתוך ביטחון בצור ישראל,
הננו חותמים בחתימת ידנו
לעדות על הכרזה זו... היום
הזה, ערב שבת, ה באייר
התש"ח, 14 במאי 1948."

שבוע ימים אחר כך הוקם
צבא למדינה החדשה, צבא
שנקרא צבא ההגנה לישראל,
כצבא אחד ויחיד, והארגונים
המחתרתיים (הגנה, פלמ"ח,
אצ"ל ולח"י) פורקו ונבלעו
בתוכו.

אחר הדברים האלה נפתחה
מלחמת השחרור.

הצבא המצרי – בכוח של
עשרת אלפים חיילים תקף
מדרום בתנועת מלקחיים.

כוח אחד נע לאורך חוף הים
התיכון, עבר את מג'דל (היא
אשקלון), כבש את יד מרדכי,
עבר את איסדוד (היא אשדוד)
ונעצר על יד גשר שפוצץ על
ידי חטיבת גבעתי. מאז נקרא
הגשר: "עד הלום".

הכוח האחר נע לצפון מזרח,
פנימה דרך באר שבע לחברון
ולירושלים, במטרה ליצור חיץ
בין הנגב לבין שאר חלקי
הארץ.

הצבא הסורי כבש את צמח,
וזרם לעבר עמק הירדן, שטף
את הקיבוצים שבדרך, ונעצר
על יד דגניה.

צבא לבנון פלש לגליל
העליון, וכבש מספר יישובים.

כוחות ההצלה הערביים
שלחמו בגליל עוד לפני
הכרזת העצמאות תפסו
משלטים בגליל, ובכללם את
העיר נצרת.

הלגיון הירדני השתלט על
מזרח וצפון ירושלים, כבש את
גוש עציון, ואת אזור ים
המלח. השתלט על לטרון
ועמק איילון וחסם את הדרך
לירושלים, ואף הערים לוד
ורמלה היו בשליטתם.

צבא עיראק תפס את תחנת
הכח בנהריים, החל לפלוש
לעבר עמק הירדן. כבש את
הגלבוע ואת השומרון ההררי
מראש העין ועד ג'נין, ואף
חלק מהגליל התחתון.
והשתלט למעשה עד פאתי

השרון, עמק חפר ועמק
יזרעאל.

אולם בחסדי ה' צה"ל התגונן,
ואף השיב מלחמה שעה
בכמה מבצעים חשובים:

מבצע דני – לטיהור גוש דן,
הרחקת הכוחות הערביים
מתל אביב יפו, כיבוש נמל
התעופה לוד והערים לוד
ורמלה. שחרור בן שמן וראש
העין. אך לא הצלחנו לכבוש
את לטרון.

מבצע ההר – הרחיב את
פרוזדור ירושלים, ואת דרום
הר חברון, ויצר מפגש עם
הכוחות שפעלו בדרום.

מבצע דקל – לשחרור הגליל
התחתון מהצבא העיראקי
ומכוחות "צבא ההצלה".
במבצע זה כבש צה"ל את
נצרת, שפרעם וציפורי.
ובהמשך מבצע יפתח ומבצע
חירם לשחרור כל הגליל.

מבצע יואב – לפתיחת הדרך
לנגב, שחרור אשדוד,

אשקלון, יד מרדכי ועד לכיבוש באר שבע. ולאחריו מבצע חורב ומבצע עובדה לשחרור כל הנגב והערבה ועד לכיבושה של אום רשרש היא אילת. (כאשר רצו להניף את דגל ישראל שם, התברר כי לא היה ללוחמים דגל, לכן לקחו בד לבן וציירו עליו את סמל המדינה בדיו, ועל כן נקרא הדגל ההוא "דגל הדיו").

הסכמי שביתת הנשק נחתמו עם כל אחת ממדינות ערב השכנות, לאחר קרוב לשנה של לחימה.

לפי תכנית החלוקה הוקצו למדינה היהודית כחמישה עשר אלף (15000) קמ"ר.

בתום המלחמה היה שטח המדינה: למעלה מעשרים אלף (20700) קמ"ר.

ירושלים שהיתה אמורה להיות עיר בינלאומית, נחלקה לשנים, ישראל החזיקה בחלק המערבי, וירדן בחלקה

המזרחי כולל הר הבית והכותל המערבי.

האוכלוסיה היהודית במדינה הגיעה למליון נפש, והלא יהודית כ- מאה וחמישים אלף (150000).

נזכיר את אלפי הנהרגים במלחמה, את הר הבית והכותל שלא זכינו להחזיק. את הצער והבכי על כי "מלכה נפלה" (מלכה היה הכינוי של גוש עציון בקשר, וזו היתה ההודעה האחרונה שנשלחה מכפר עציון למפקדה מאחור, כאשר הערבים התפרצו אל תוך הכפר) - גוש עציון נפל, ותושביו הלכו לשבי הירדני עם תושבי הרובע היהודי בעיר העתיקה של ירושלים.

אולם נגיל ונשמח, ונודה ונשבח ונהלל את ה' על הקמת המדינה היהודית לאחר 1900 שנות גלות, מאז חורבן בית שני. על כך שנפתח חלון

הזדמנות יוצא מן הכלל
להגשמת הנבואות של קיבוץ
גלויות. על כך שזכינו לראות
בחוש את ניצני הגאולה, ואת
הארץ נותנת פירותיה בשפע
יוצא מן הכלל, ואין לך קץ
מגולה מזה.

**כמה מעלות טובות למקום
עלינו**

הוציאנו מן הגלות
וקיבץ את גלויותינו
והכניסנו לארץ ישראל
והוריש לנו את אויבינו
וסילק מכאן את שונאינו
והקים לנו את מדינתנו
וקומם את צבאנו
ובנה לנו את בתינו

ופיתח את חקלאותנו ואת
מפעלנו

והרחיב את כלכלתנו

והוסיף לנו היכלי תורה, מדע
ובינה

וכמות לומדי התורה שלא
היה לה אח ורע בתולדותנו,
אשרינו שזכינו.

**לפיכך אנחנו חייבים להודות,
להלל, לפאר, לרומם, להדר
ולקלס למי שעשה לאבותינו
ולנו את כל הניסים האלה**

הוציאנו מגלות לחרות, ומיגון
לשמחה, ומאפלה לאורה,
ומאבל ליום טוב, ומחורבן
לגאולה, ונאמר לפניו שירה
חדשה הללויה.

"שיר המעלות בשוב ה' את
שיבת ציון היינו כחולמים. אז
ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה.
אז יאמרו בגויים: הגדיל ה'
לעשות עם אלה, הגדיל ה'
לעשות עמנו, היינו שמחים".

"ואתם הרי ישראל ענפכם
תתנו ופריכם תשאו לעמי
ישראל כי קרבו לבוא"
(יחזקאל לו)

ההם, גם בעיני יפלא – נאום
ה' צב-אות.

כה אמר ה' צב-אות: הנני
מושיע את עמי ישראל מארץ
מזרח ומארץ מבוא השמש.
והבאתי אותם ושכנו בתוך
ירושלים, והיו לי לעם, ואני
אהיה להם לא-להים באמת
ובצדקה". (זכריה ח)

"ישם מדבר לאגם מים וארץ
ציה למוצאי מים, ויושב שם
רעבים ויכוננו עיר מושב,
ויזרעו שדות ויטעו כרמים
ויעשו פרי תבואה". (תהלים
קז)

"הנה ימים באים נאום ה',
וניגש חורש בקוצר, ודורך
ענבים במושך הזרע, והטיפו
ההרים עסיס, וכל הגבעות
תתמוגגנה. ושבתי את שבות
עמי ישראל, ובנו ערים נשמות
וישבו, ונטעו כרמים ושתו את
יינם, ועשו גנות ואכלו את
פריהם. ונטעתים על אדמתם,
ולא ינטשו עוד מעל אדמתם
אשר נתתי להם, אמר ה' א-
להיך". (עמוס ט)

"הנה ימים באים נאום ה',
ושבתי את שבות עמי ישראל
ויהודה אמר ה'. והשיבותים
אל הארץ אשר נתתי לאבותם
וירשוה". (ירמיה ל)

"כה אמר ה' צב-אות: כי יפלא
בעיני שארית העם הזה בימים

מגילת יום ירושלים

(מגילת מלחמת ששת הימים)

שקדמה לה, כך היתה עצמת
תפילות ההודיה שלאחריה.

ארבעה גורמים עיקריים
הביאו למלחמה זו:

הגורם הראשון הוא מוביל
המים הארצי. מדינת ישראל
שבבעלותה ושטחה כל
הכינרת, יזמה תכנית של
מוביל המים הארצי שמושך
מים מן הכינרת ומעבירם
לאזורים הצחיחים של
המדינה. הסורים טענו כי
המים שייכים להם, שהלוא
הנחלים המעבירים מים אל
הכינרת מקורם בלבנון
ובסוריה, והם התחילו להטות
את מקורות הירדן והירמוך
על מנת שלא יזרימו מימיהם
אל הכינרת. בתגובה הפציץ
חיל האוויר את הכלים
הסוריים. תגובת הנגד של
הסורים היתה הפצצת ישובי

והיא שעמדה לאבותינו ולנו,
שלא אחד בלבד עמד עלינו
לכלותינו, אלא שבכל דור
ודור עומדים עלינו לכלותינו,
והקדוש ברוך הוא מצילנו
מידם.

שפוך חמתך על הגויים אשר
לא ידעוך, ועל ממלכות אשר
בשמך לא קראו.

צא ולמד מה ביקשו נאצר
ואסאד לעשות לאבותינו ולנו,
שפרעה לא גזר אלא על
הזכרים, והם ביקשו לעקור
את הכל.

ונצעק אל ה' א-להי אבותינו,
וירא את ענינו ואת עמלנו
ואת לחצנו.

מלחמה שפחדנו וחששנו
ממנה מאד, וכגודל החרדה
כך היה גודל השמחה.
כעוצמת התפילה ממעמקים

עמק החולה והיישובים שסביב הכינרת. וכך כשנתיים קודם המלחמה שובשו החיים ביישובים שמתחת לרמת הגולן. חיל האוויר הפציץ את המוצבים הסוריים בתגובה, ומדי פעם התחוללו קרבות אוויר, שבהם בעזרת ה' ידו של צה"ל היתה תמיד על העליונה. כחודש ימים לפני יום העצמאות תשכז הפילו מטוסי חיל האוויר ששה מטוסי מיג סוריים (מבלי שהופל מטוס אחד שלנו, תודה לאל) והיה זה בדיוק ביום בו היתה מסיבה גדולה לכבוד ממשלת הבעת השלטת בסוריה, והדבר פגע קשה ביותר בכבוד הסורי.

הגורם השני הוא האינטרסים של ברית המועצות. מדינה זו שאפה להקים כוח צבאי בים התיכון שיהיה משקל נגד לצי השישי האמריקאי ששהה בו. לצורך כך הם חיפשו נמלים מארחים, ומצרים וסוריה

הסכימו לכך בתמורה לסיוע צבאי וכלכלי. ברית המועצות הבינה כי מתיחות גוברת בין ישראל לארצות ערב תשרת את התלות הערבית בהם, ואת האינטרסים של ברית המועצות, ולכן ליבו את האש על ידי הודעות כאילו ישראל מרכזת צבא מול רמת הגולן ומתכוונת לפתוח במלחמה עם סוריה.

הגורם השלישי הוא ג'אמל עבדול נאצר נשיא מצרים. הוא שאף להיות מנהיג העולם הערבי, והאמין כי מלחמה עם ישראל וניצחון עליה יקנה לו מעמד זה. נוסף לכך צבא מצרים הסתבך מספר שנים קודם במלחמה בתימן וספג שם אבידות כבדות, מלחמה עם ישראל יצרה לו הזדמנות להוציא את כוחותיו משם בכבוד.

הגורם הרביעי היה מצעד צה"ל בירושלים. מאז תום מלחמת השחרור, נהג צה"ל

מדי שנה לערוך מצעד צבאי בעיר תל-אביב. אף שבדרך כלל מקובל כי העיר המארכת את המצעד היא הבירה, כיון שעל פי הסכמי שביתת הנשק ירושלים היתה מפורזת, המצעד היה בתל אביב.

בשנת תשכז החליטה הממשלה לערוך את מצעד צה"ל בירושלים. כתגובה הודיעה ממשלת מצרים על הכנסת כוחות לחצי האי סיני, ועל סגירת מיצרי טיראן למעבר ספינות מישראל ואליה, היינו למעשה סגירת נמל אילת, כי אין אפשרות לצאת ולהיכנס מים סוף אלא דרך מיצרי טיראן. ובעבר כבר הודיעה ממשלת ישראל כי סגירת נתיב השיט במפרץ אילת לישראל או ממנה כמוה כהכרזת מלחמה!

נשיא מצרים – נאצר דרש מכוחות האו"ם שהיו מוצבים בסיני מאז מבצע קדש (1956) להתפנות. דרישה זו אינה

הגיונית, כי הלוא נוכחות חיילי האו"ם היתה על מנת להיות חייץ ולמנוע מלחמה, אולם מזכיר האו"ם – או טאנט נענה מיידית לדרישה, כוחות האו"ם התפנו מחצי האי סיני, וכך זרם צבא מצרי שמנה כמאה ושלוש אלף חיילים (פי שניים וחצי מכל חיילי הסדיר של צה"ל) לסיני, והתייצב על קו הגבול, מחכה למשימה לפרוץ אותו.

מדינת ישראל ראתה בסגירת המיצרים – הכרזת מלחמה וגייסה מילואים. במשך שלושה שבועות היו כל הגברים בגיל גיוס, היינו מגיל שמונה עשרה (18) ועד גיל חמישים ותשע (59) בגבולות. בעיר ראית רק נשים, ילדים וזקנים. עבודת מפעלים ושירותים רבים שובשה. חלק גדול מאוטובוסי דן ואגד היו מגויסים לטובת הצבא, לוחות הנסיעות לא נשמרו, והיו שיבושים רבים. שני עיתוני

הערב של המדינה (מעריב וידיעות אחרונות) הופיעו במתכונת מצומצמת. חלוקת עיתונים ודואר נעשתה על ידי תלמידי תיכון. הנוער עסק גם בהכנת מקלטים, וחפירת שוחות וביצורים בתוך הערים! נדרש מן הציבור להיות בהאפלה בלילה, היינו שלא להדליק אור בחדרים החיצוניים, על מנת שמטוסי אויב לא יזהו כי יש שם מקום יישוב. היינו חרדים כולנו עת נשמעה קריאה מהרחוב, מאנשי הג"א: הגרים בקומה פלונית, כבו את האור. בכל פינה יכולת לראות אזרחים צמודים למכשירי רדיו-טרנזיסטור (טלויזיה עוד לא היתה אז בארץ) ומאזינים לחדשות ולכל פיסת מידע. היתה הרגשה שעומדת להתרחש לעינינו קטסטרופה נוראה, אסון עצום מימדים!

הממשלה ביטאה חרדה עמוקה. שר החוץ – אבא אבן

הסתובב בין מדינות העולם כעני בפתח, והתחנן כי יפעלו למניעת מלחמה. הרמטכ"ל יצחק רבין, שלזכותו נקודות רבות מאד בהכנת צה"ל למלחמה, התמוטט מספר ימים קודם ממתח. ראש הממשלה – לוי אשכול התבלבל בנאום בין הדפים שהוכנו לו, וגמגם בשידור פומבי לאומה. הלחץ היה עצום. הוקמה לראשונה במדינה ממשלת אחדות לאומית. בגין וגח"ל מפלגתו נכנסו לממשלה, הופרד תיק הביטחון מראש הממשלה ונמסר למשה דיין שהיה חבר מפלגת רפ"י שעד אז היתה באופוזיציה, הכל על מנת לשדר אחדות, ולנסות להרגיע את הציבור ולנסוך בו ביטחון. אך אין מלים שיביעו את החשש וחוסר הביטחון בו היה שרוי העם היושב בציון. האמנם צפויה לנו שואה שניה? האם הקדוש ברוך הוא שהקים אותנו מעפר לאחר

השואה וקיבצנו בארץ ישראל, והקים לנו בניסי ניסים את מדינת ישראל, וקיבצנו משבעים גלויות, יעזוב אותנו ויתן אותנו למשיסה לפני אויבינו?

בינתיים חתמו סוריה ומצרים על ברית צבאית, ומספר ימים קודם המלחמה חתמה גם ירדן ברית צבאית עם מצרים, והוקם פיקוד צבאי משותף לשלוש המדינות. כתוצאה מכך נתנה ירדן רשות גם לכוחות שריון עיראקיים להיכנס לתחומה ולהתייצב מול הגבול עם ישראל.

בבוקר יום שני, כו באייר פרצה המלחמה. בשעה 5 בבוקר המריאו מטוסי חיל האוויר והפציצו את שדות התעופה של מצרים וסוריה. תוך שלוש שעות הם השמידו כשליש מן המטוסים, ואולם לא פחות מכך, הם הרסו את מסלולי הטיסה, ומטוסי האויב כמעט לא יכלו להמריא. בכך

זכתה ישראל לעליונות אווירית חד משמעית לכל ימי הלחימה.

כמה ניסים ארעו בהתקפה זו: מטוסי חיל האוויר התגלו על ידי המכ"ם הירדני. הצופה התורן שידר למפקדה המצרית את מילת הקוד שהיתה "עינב" – ענבים ופירושה היה מטוסי אויב. אלא שהמצרים שינו את הקוד המבצעי יום קודם לכן, ולא עדכנו את הירדנים. כך שהאלחוטן המצרי לא הבין מדוע הירדני מנדנד לו עם "עינב" ומילה זו אינה נמצאת בדפי הקוד שלו. כמובן שלא עברו אלא כמה דקות, והוא שמע את ההתפוצצויות.

נס נוסף: קציני המטכ"ל המצרי תכננו באותו בוקר ביקור בבסיסי הצבא המצרי בסיני. על מנת להבטיח שלא יפתחו באש על המסוק שלהם, קיבלו כל יחידות הנ"מ הוראה חד משמעית לנצור את האש,

ולא לפתוח באש על שום מטוס. חיל האוויר לא ידע מזה, אבל בפועל הם טסו בבטחה מוחלטת בכל אותו בוקר מבלי שנורה לעברם אפילו לא טיל אחד או יריה אחת!

בשעה 8 בוקר חצו כוחות צה"ל את קו הגבול בלחימה מול צבא מצרים, והתחילו בכיבוש חצי האי סיני. על אף הריכוך האווירי המשמעותי של מטוסי חיל האוויר, קשה מאד להבין איך בקצת יותר מיומיים נכבש כל חצי האי סיני על ידינו, וצה"ל ישב על קו תעלת סואץ ובשארם א-שייך. שטחה של מדינת ישראל של אז היה כעשרים אלף קמ"ר, בסיני ששים אלף קמ"ר – פי 3 ממדינת ישראל. שטח עצום, מאה ושלושים אלף חיילים מצריים, וכולם ניגפו בתוך יומיים – שלושה. האין זה מזכיר את מלאך ה'

שיצא והכה מאה ושמונים אלף חיילי אשור בלילה אחד?! הרדיו המצרי שידר תעמולה שקרית. הם הודיעו כי הם כבשו את אשקלון והם בדרך לכבוש את אשדוד. לאחר מספר שעות הם הודיעו כי הם כבשו גם את אשדוד ובנותיה, והצבא המצרי בדרך לתל אביב. הסורים אף הם לא טמנו ידם בצלחת, אף הם הודיעו על נצחונות מרשימים, לטענתם צמח כבר בידם והם בדרכם לטבריה ולחיפה. ממלכת ירדן האמינה להם. היתכן כי כולם יהנו מן העוגה, מדינות ערב האחרות יגדילו את שטחן על חשבונה של ישראל, ואנחנו לא? כך החליטו שליטי ירדן לצאת אף הם למלחמה, הלגיון הירדני כבש את מטה האו"ם (ארמון הנציב) שמדרום לירושלים, והתחיל להפציץ את ירושלים, תל אביב, נתניה, כפר סבא ועפולה, ואת בסיס חיל

האוויר ברמת דוד. מדינת ישראל לא היתה מוכנה כלל למלחמה על יהודה ושומרון. לא היו תכניות, לא מפות, לא תצלומי אוויר. היחסים עם ירדן מעולם לא היו מתוחים (על אף שהיו פעולות תגמול של צה"ל כלפי ארגון הפתח שפעל משטחי יהודה ושומרון) ומלחמה עם ירדן מעולם לא עמדה על הפרק. מדינת ישראל חזרה וביקשה גם בשלושת השבועות של ימי ההמתנה, וגם ביום הראשון של הלחימה מצרפת, בריטניה וארצות הברית שישפיעו על חוסין מלך ירדן שלא יתגרה בנו, ושאינ לנו כל ענין לפתוח עמו במלחמה. אך מסובב כל הסיבות רצה אחרת. הירדנים הגבירו את ההפגזות הארטילריות, ופרט לכך שהם הפריעו מאד לבסיס חיל האוויר ברמת דוד, חששה מדינת ישראל כי הצבא הירדני יבקע מערבה לכיוון הים בקרבת נתניה, זו גזרה

צרה שרוחבה שבעה עשר ק"מ סך הכל, ובקלות רבה ניתן היה לבתר את המדינה. כמו כן חששנו מכיתורה של ירושלים מכיוון לטרון. וביום רביעי, היום השלישי למלחמה, לא נותרה לצה"ל ברירה אלא לפתוח בחזית גם מול הירדנים. בהתחלה שוחרר אזור ג'נין על מנת להרחיק את אזור עפולה, העמקים ורמת דוד מהארטילריה הירדנית, ומשם לכיוון שכם על מנת למנוע ביתור המדינה על יד נתניה. השלב השני היה אזור לטרון כדי להסיר את האיום של כיתור ירושלים מן המערב. ואחר כך שאר שטחי יהודה ושומרון. הלגיון הירדני אומן על ידי הבריטים ונחשב כצבא טוב, ואכן גם חוסר ההכנה שלנו למלחמה מולם, וגם החיילים שלהם שידעו להילחם גרמו לנו אבידות רבות, אך שוב בתוך יומיים שחררנו את ירושלים

המזרחית והצפונית: הר הבית, הכותל המערבי, נבי סמואל, מערת המכפלה, בית לחם ולמעשה עיקר המקומות בהם הילכו אבותינו, בהם פעלו מלכי ישראל, ארץ ישראל כפי שהיא מוכרת מן התנ"ך. כך נקבע יום שחרור ירושלים, יום רביעי כח באייר כיום שיזכר לדורות להלל ולשבח על ניסי המלחמה ההיא.

ביום חמישי, היום הרביעי למלחמה כבר היה כל סיני בידינו, כל יהודה שומרון ובנימין בידינו, והגיע הזמן להיפרע מן הסורים. לכבוש את רמת הגולן היה נראה כהתאבדות. אתה עומד למטה על יד הכינרת, ורואה את השליטה של המוצבים הסוריים שעל ההר, אתה מתמלא חרדה. הלוא לטפס על הגולן אפשר רק על שבילים מעטים וצרים, כך שגם אפשר לטווח את כולם בקלות, וגם ברגע שיורים

ועוצרים את הטנק הראשון, האחרים אינם יכולים לעקוף אותו. האם זה הגיוני לנסות לכבוש את ההר? נוסף לכך, ברית המועצות איימה על ישראל שלא תעז לכבוש את הרמה, ומן העבר השני נציגים של ישובי העמק אשר הגיעו אל ראש הממשלה לוי אשכול הביתה בדרישה לשחרר אותם מן האימה היום יומית מול סוריה. בבוקר יום ששי התחיל צה"ל במלחמה בגזרה הצפון מזרחית. גם לאחר הפצצה מאד מסיבית של חיל האוויר, אתה עומד נפעם אל מול ההצלחה. כאן עלינו להזכיר גם את אלי כהן הי"ד, המרגל שלנו בדמשק, אשר נתפס וניתלה בדיוק שנתיים קודם. הוא הביא לנו ידיעות מודיעיניות אשר לא יסולאו בפז, וגם הם סייעו לנו. אולם אחרי הכל אין שום אפשרות להבין את הניצחון המהיר בלי לזקוף זאת ליד ה' אשר הובילה את כוחותינו, ואשר

הפחידה והבריחה את הסורים, כך שביומיים נוספים היתה גם כל רמת הגולן וחלק מהר החרמון בידינו, עם כל מקורות מי הכינרת.

עם פרוץ המלחמה היו לישראל חמישים אלף חיילים בסדיר, ועוד כמאתיים אלף חיילי מילואים. סך הכל כמאתיים אלף חיילים. למצרים לבדה היתה כמות כזאת של חיילים בסדיר! לישראל היו 200 מטוסי קרב, למדינות ערב – קרוב לאלף מטוסים! לישראל 800 טנקים, ולמדינות האויב כאלפיים וחמש מאות טנקים. כלום יחסי הכוחות אינם מלמדים לכשעצמם על הסכנה האיומה בה היינו?!

אמנם היו לנו גם אבדות במלחמה. נהרגו 779 ונפצעו כאלפיים וחמש מאות חיילים. עם זאת לאויב היו למעלה מעשרים אלף הרוגים, וארבעים וחמישה אלף

פצועים, ועוד 6000 שבויים. ונפגעו להם 450 מטוסי קרב – כמחצית ממטוסי הקרב שהיו להם ערב המלחמה.

השלכות נוספות ומשמעותיות נתנה לנו מלחמה זו. בראש ובראשונה: ההזדהות עם ישראל בקהילות יהודיות רבות בעולם, יצרה בעקבותיה תנועת תשובה משמעותית. בעקבות כך החל גם מאבקם של יהודי ברית המועצות לאפשרות של עליה לארץ.

יתרון נוסף היה כלכלי: בחצי האי סיני הרבה בארות נפט, התאפשר גם פיתוח מערכת יבוא ויצוא לאפריקה ואסיה. הנצחון הגדול והאפשרות להגיע אל המקומות הקדושים גרמה לתנועת תיירות רחבה, כח עבודה ערבי זול וזמין. כך בבת אחת יצאה ישראל מן המיתון לתקופת גאות.

בסיום המלחמה התרחב מאוד שטחה של המדינה, למעשה החזרנו לעצמנו את שטחי

ישראל התנכית, ונוספו לה:
רמת הגולן, חבל עזה וחצי
האי סיני, יהודה, בנימין
ושומרון. מעל לכל שני חלקי
העיר ירושלים אוחדו תחת
שלטון ישראל. על כן קבעה
הרבנות הראשית לישראל את
יום איחודה מחדש של
ירושלים ליום הלל ותודה לה'
יתברך על ניסי המלחמה ועל
ההצלה הגדולה אותה ראינו
בעינינו. וזאת על פי הגמרא
האומרת כי נביאים שביניהם
תקנו את ההלל, שכל צרה
שלא תבוא עליהם,
לכשנגאלים הימנה אומרים
אותו על גאולתם.

מה היה דוד המלך חושב אם
היה קם לתחיה היום ורואה
את ירושלים?

עשרות שכונות שמכפילות
עשרת מונים את גודלה של
עיר דוד. מאות אלפי יהודים,
מאות ישיבות וכוללים,
עשרות אלפי תלמידים יושבים
ועוסקים בתורה.

הממשלה, הכנסת, ושאר
מוסדות המדינה היהודית
שוכנים בירושלים. חיילים
ושוטרים יהודים מגנים על
העיר. זקנים וזקנות, ילדים
ותינוקות משחקים
ברחובותיה.

צהלי ורוני יושבת ציון כי גדול
בקרבך קדוש ישראל (ישעיה
יב, ו)

לפיכך אנחנו חייבים להודות,
להלל, לפאר, לרומם, להדר
ולקלס למי שעשה לאבותינו
ולנו את כל הניסים האלה,
הוציאנו מאפלה לאורה,
ומיגון לשמחה, ומאבל ליום
טוב, ונאמר לפניו שירה
חדשה הללויה.